

Melanchton, 3 januari 2011

Melanchton is een grote christelijke scholengemeenschap in Rotterdam en omstreken. Er zijn 4500 leerlingen en een kleine 500 leerkrachten. Ik was uitgenodigd op hun identiteitsdag aan het begin van het nieuwe jaar.

Zij hebben een overkoepelend thema 'Menswording' voor een reeks van jaren. Dit schooljaar staat in het teken van nuances. Het gaat om 'staan voor nuances'. In de uitnodiging werd het thema als volgt omschreven: *'Ieder mens heeft een verhaal. Wanneer je die verhalen kent, zul je merken dat je eerste indruk niet altijd de juiste is. In onze samenleving lijkt de noodzaak van nuances naar de achtergrond te schuiven, terwijl in ons onderwijs het van centraal belang is om naar elkaar te blijven luisteren. Vanuit onze pedagogische betrokkenheid kiezen wij voor een genuanceerde kijk op zaken. Tegelijkertijd zijn er elke schooldag situaties die de nuances onder druk zetten. Onwillige leerlingen, een onderhandelingscultuur of collega's die moeilijk te begrijpen zijn. Hoe lukt het om dan toch voor de nuances te blijven staan?'*

Aan mij was gevraagd een toespraak te houden over het thema 'staan voor nuances in het justitiepastoraat'. Ik heb dat gedaan rondom de vraag hoe ik bij mijn oorspronkelijke ideaal gebleven ben, nl. dat er voor ieder mens aan toekomst gewerkt moet worden. Hoe blijf je daarin geloven, ook al is de werkelijkheid weerbarstig.

Er bleek veel herkenningpunten in mijn verhaal te zijn voor de leerkrachten. Aan het eind kreeg ik een prachtig symbolisch geschenk: een beeldje van een mensengestalte met een gouden kern: 'inspiratie begint van binnen'.

De tekst van mijn toespraak:

Christelijk onderwijs: Het beste uit mensen naar boven halen

Staan voor nuances in het justitiepastoraat. Ik begin met een verhaal uit de praktijk.

Ze zaten iedere zondag in de kerk in het huis van bewaring in 's-Hertogenbosch. Twee jongens van zeventien jaar oud. Voortdurend probeerden ze de kerkdienst te verstoren, niet heel erg opvallend, maar een beetje onderhuids. Zodat je er net niet je vingers achter kreeg. Weggescholen achter anderen, naar beneden kijken en er dan zachtjes tussendoor mompelen. Bij de opgegeven liederen er een ander couplet dwars doorheen zingen. Twee jongens die er wel waren, maar die geen deel hadden aan het gebeuren.

Je zou ze wel achter het behang willen plakken. Echte donderstenen. Het was in de tijd van advent en ik was bezig met de voorbereiding van het kerstfeest. Kerst is in de bajes een gevoelig feest. Ik dacht eraan hoe ik kon voorkomen dat die twee het kerstfeest voor de anderen zouden gaan verzieken. Ik nodigde hen samen uit op mijn kamer. Ik begon over het komende kerstfeest en vertelde dat we een kerkdienst zouden hebben met daarna een gezellig samenzijn. 'Nu wil ik jullie vragen of jullie bij dat kerstfeest diaken willen zijn', zei ik. 'Een diaken? Wat is dat?' vroegen ze direct. Ik legde het hen uit. 'Een diaken is een belangrijk iemand in de kerk. Na de kerkdienst blijven we nog bij elkaar in de recreatiezaal. Er is dan van alles en nog wat te eten en te drinken: cola, chips, pinda's en kerstbrood.

En dan zijn er altijd mensen die alleen aan zichzelf denken en kijken hoe ze zelf het meest kunnen krijgen. Zo blijft er voor een ander niets over. Een diaken is iemand die ervoor zorgt dat niet de een alles heeft en de ander niks. Alles moet zo worden verdeeld dat er voldoende is voor iedereen.'

'Dat willen we wel doen', zeiden ze direct. 'Dan hebben wij ook nog wat leuks met de kerst.' Ik zei tegen hen dat ze zich dan ook wel een beetje volwassen moesten gedragen. 'Anders hebben jullie geen gezag bij de anderen, dan lachen ze om je.' Toen ik op eerste kerstdag het huis van bewaring binnenkwam, vroeg de portier mij wat er aan de hand was. Hij zei dat die twee etterbakken van de B-vleugel al vroeg

bij de kerk stonden en zeiden dat ze diakenen waren. Ook de portier wist niet wat een diaken was, dus dat kon ik hem meteen uitleggen.

Toen de dienst begon liepen we met z'n drieën de kerk in. Ze hadden kort voor de dienst alles voor het samenzijn klaargezet. Tijdens de kerstviering gedroegen ze zich als engelen. Na de dienst zat de recreatiezaal vol met gedetineerden en vrijwilligers van buiten. De kaarsen brandden. En ineens hoorde ik een van de twee diakenen roepen: 'Hé joh, blijf jij met je poten van die krentenbollen af, we moeten allemaal wat hebben!'

En ik dacht bij mezelf: 'Wat zou de kerk buiten gebaat zijn bij twee zulke betrokken diakenen...'

Ik heb nooit meer moeilijkheden met hen gehad in de kerk.

Van disfunctioneren tot participatie

Zo probeerde ik in mijn pastorale praktijk gevangenen met een meervoudige problematiek niet via een correctie alleen, maar via een appèl op hun individuele mogelijkheden te begeleiden naar participatie. Ik denk dat dat overeenkomt met de missie en de visie van uw scholengemeenschap. Daar gaat het om de ontwikkeling van de eigen mogelijkheden van jongeren met oog voor meervoudige problematiek en hen brengen tot actieve deelname.

Staan voor nuances

Jullie overkoepelend thema in de komende drie jaar is 'menswording'. In het schooljaar 2010-2011 ligt daarbij het accent op 'staan voor nuances'. Je wilt in het onderwijs dat je geeft iedere leerling blijven zien in het licht van zijn eigen levensverhaal. Bij wat je meemaakt aan gedrag in de klas en breder in de hele context van de school, wil je genuanceerd blijven kijken. Je wilt een pedagogische benadering blijven nastreven.

Jullie zijn van een ideaal vervuld, maar het ideaal kan stukbreken op de feiten. De praktijk kan de nuance verdrijven.

Staan voor nuances in het justitiepastoraat

Aan mij vanmorgen de vraag: 'Hoe blijf je staan voor nuances in de praktijk van het justitiepastoraat?' Ik werk meer dan 30 jaar in het justitiepastoraat. Ik was gevangenispredikant in 's-Hertogenbosch, Vught en Scheveningen. Scheveningen was toen ik daar werkte de zwaarste gevangenis van Nederland. Gedetineerden waren gemeenschapsongeschikt of vluchtgevaarlijk, of gemeenschapsongeschikt én vluchtgevaarlijk. Scheveningen was het laatste eindstation. Verder weg was er niet.

Sinds 1998 ben ik hoofdpredikant en geef ik leiding aan ca. 50 gevangenispredikanten. Verder ben ik oprichter en voorzitter van Exodus Nederland, een re-integratieprogramma voor ex-gedetineerden waar ik straks ook iets meer over zal vertellen.

Nuances in het justitiepastoraat

Omgaan met gedetineerden behoort tot de kerntaken van de christelijke gemeente. Jezus zegt: 'Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot Mij gekomen.'

Het gaat er dus om om in gedetineerden medemensen te zien. Ze zijn ingesloten, ze hebben vreselijke dingen gedaan, maar ze blijven er wel bijhoren. En de detentie moet ertoe bijdragen dat er voor hen ook weer perspectief ontstaat.

Maar die nuance om in gedetineerden medemensen te zien, staat voortdurend sterk onder druk.

In de eerste plaats door de ernst van de misdrijven. Misdaden kunnen mensen blijvend beschadigen. In 2009 publiceerde ik mijn boek met als titel 'Een misdadiger is meer dan zijn delict'. Even daarvoor verscheen het boek van Arjan Jansons, 'In het bos zijn de wilde dieren'. Het boek beschrijft de verdwijning van zijn dochter Sybina Jansons, in de bossen bij Doorn. Zij werd weken later vermoord teruggevonden.

Verder is er de grote omvang van de criminaliteit en de hoge recidive, die de nuance kan overschaduwen. Velen ervaren criminaliteit als een groot maatschappelijke probleem, waar met harde hand tegen moet worden opgetreden.

Ten slotte is er de levensstijl van gedetineerden. Velen komen regelmatig terug in de gevangenis. Ze kunnen of willen hun levensstijl niet veranderen. Je kunt als dominee het gevoel krijgen dat je aan het dweilen bent met de kraan open.

Een misdadiger is meer dan zijn delict. In mijn boek beschrijf ik mijn werk in de gevangenis aan de hand van veel concrete casussituaties en mijn visie op het justitiepastoraat en het nazorgpastoraat. In al die jaren ben ik denk ik aan mijn oorspronkelijk ideaal trouw gebleven. En dat was iets voor hun toekomst te doen. Dat begon al helemaal aan het begin van mijn predikantschap. Ik werkte in de jeugdgevangenis in Vught onder kortgestrafte jongeren. Mijn kamer grensde aan de luchtplaats. Op een middag riep een van de gedetineerden, een jongen van een jaar of zeventien, door het raam naar binnen: 'Hé do, als je iets voor de mensen hier wilt doen, moet je iets doen voor hun toekomst!' Hen zien in het licht van hun toekomst. Zo naar de mensen blijven kijken. Hoe kon ik dat blijven doen? Ik noem 7 punten.

1. Staan voor nuances: gedetineerden zien in hun problematiek

In de eerste plaats is van belang om in mensen meer te zien dan hun gedrag alleen.

Hun gedragsproblematiek heeft diepere oorzaken.

Als een rode draad heb ik gezien, dat heel veel gedetineerden zich met hun leven in een vicieuze cirkel bevinden waar ze zich op eigen kracht niet uit kunnen bevrijden. Er is een complexe problematiek op persoonlijk en op maatschappelijk gebied.

'Op het persoonlijke vlak gaat het onder meer om achterstanden in persoonlijke ontwikkeling, in relationele en sociale vaardigheden en in scholing, onvermogen tot het kunnen voeren van een eigen huishouding, instabiliteit in de dagelijkse levensverrichtingen, verslavingsproblematiek, problematiek met betrekking tot het omgaan met de eigen religieus-culturele achtergrond, motivatie- en zingevingsproblematiek, het ontbreken van duurzame significante contacten, eenzaamheidsproblematiek.

Bij de maatschappelijke voorwaarden gaat het om het ontbreken van werk, het ontbreken van huisvesting, het sociaal milieu, het ontbreken van voldoende steunende contacten, het strafblad, onvoldoende toegankelijkheid van bestaande voorzieningen.'

Veel gedetineerden zitten niet alleen vast in de gevangenis, maar ze zijn ook opgesloten in hun eigen levensverhaal. Heel concreet zag ik dat in een van de eerste bewoners van een Exodushuis.

Als kind weggegeven

Een van de eerste bewoners was Leo. Hij had al een paar detenties achter de rug en hij wilde in het Exodushuis een nieuw leven opbouwen. Hij had heel herkenbare idealen: een leuk huis, een vriendin en een autootje voor de deur. Huisje, boompje, beestje.

Er vonden veel incidenten rondom hem plaats. Ik herinner me nog levendig dat er eens een grote jeep op hoge wielen voor de deur stond, met een uitgerolde stalen kabel om de voordeur van de Frankenslag open te trekken.

Het was de eigenaar van de strandtent waar Leo werkte en die hem ervan verdacht dat hij de hele foaienpot meegenomen had. Later bleek dit niet zo te zijn, maar hij had toen hij ernaar gevraagd werd zo agressief gereageerd, dat hij die verdenking op zich had geladen.

Al na korte tijd was hij niet in het huis te handhaven vanwege explosies van agressie. Hij moest het huis uit en ging naar het opvanghuis van Moe Vogel in de Wagenstraat in Den Haag. Dat was het eindstation van alle hulpverlening. Op z'n zeventiende! Op een zondagmorgen ging ik hem daar bezoeken. Toen ik aanbelde en naar hem vroeg, werd me gezegd dat hij daar niet woonde. Ik werd verwezen naar een ander huis, waar hij ook niet was. Later bleek dat ze dachten dat ik van de recherche was, omdat ik een zwarte regenjas aan had.

Ik ging weer terug naar de Wagenstraat. Leo trok zelf de deur open. Eerst was hij vreselijk agressief tegen me. Van bovenaan de trap riep hij me toe dat hij me aan het mes zou rijden. Later kalmeerde hij een beetje en kon ik binnenkomen. Ik zei hem dat het niet alleen zijn schuld was, maar ook dat wij niet goed met hem om konden gaan. Hij vond het goed dat we contact met elkaar zouden houden. Een tijd later liet hij me weten dat hij een kamer gevonden had en hij nodigde me uit.

Ik kwam bij een groot herenhuis, een kamerverhuurbedrijf. Ik moest een grote kale trap op naar boven. Leo verwelkomde me hartelijk.

In een oogopslag zag ik zijn hele kamer. Daaraan kun je een beetje zien wat er in iemand zelf omgaat. Het eerste dat ik zag was een grote poster met een forse vent op een motorfiets die zo de kamer in kwam rijden.

Ik dacht: 'Dat wil hij graag zijn'. In de hoek lag een schuimrubber matras. Verder in de kamer een donkerbruin dressoir met bolpoten. Een van de deurtjes hing nog maar aan één scharnier. En toen in een flits bleef mijn blik even gevangen door één foto aan de muur: hij met zijn begeleider en een andere bewoner in het opvanghuis van Exodus. Mooi en erg tegelijk. De enige mooie herinnering om je heen van een huis waar je niet kon blijven.

Toen ik een tijdje binnen was en we aan de koffie zaten, zag ik op het dressoir een kaars met daarop: 'Credo' - ik geloof. Ik was verbaasd. Hij had mij altijd gezegd: 'Die God van jou, daar kan ik niet in geloven. Als er echt een God zou zijn, zou ik niet zo'n rotleven hebben.' Ik vroeg hem hoe hij aan die kaars gekomen was.

Hij zei: 'Vorige week toen ik 18 werd, was ik bij mijn pleegouders.' Hij had me wel eens verteld dat hij, negen maanden oud, was weggegeven aan een klooster en dat hij toen bij pleegouders was gekomen. Dat was niet goed gegaan en vanaf zijn elfde jaar had hij veel gezworven en op straat geleefd. 'Ze gaven me deze kaars en zeiden me dat het mijn doopkaars was. En hier op dit stukje krant hebben ze de voornaam van mijn moeder geschreven.'

Ik vroeg hem of ze verder nog met hem gesproken hadden. 'Nee', zei hij, 'eigenlijk hebben ze niks meer gezegd en ik ook niet. Er werd bij ons eigenlijk nooit over iets gesproken. Maar wat me wel blijft bezighouden is wat er aan mij niet goed was, dat ze me hebben weggegeven.'

Nadat Leo bij Exodus weggegaan was, kwam hij zo nu en dan nog wel eens bij ons thuis.

Hij zat dan rustig televisie te kijken. Leo was een aardige jongen en goed gezelschap. Hij was ook heel trouw. Op straat liep iemand een keer bijna tegen me op en ik kon Leo er nog maar nauwelijks van weerhouden om er bovenop te vliegen. Tot nu toe heb ik altijd contact met hem gehouden. Niet intensief, maar zo nu en dan als hij een keertje hulp of raad nodig heeft. Zo goed en zo kwaad als het gaat probeert hij zich door het leven heen te slaan. En voor iemand die zo weinig heeft meegekregen is dat een hele prestatie!

2. Staan voor nuances; zoeken naar positieve aanknopingspunten in mensen

In de tweede plaats kun je blijven staan voor nuances door voortdurend in mensen naar positieve aanknopingspunten te zoeken.

In ieder mens zijn positieve aanknopingspunten te vinden. Het is onze taak in het justitiepastoraat en ik denk ook in het onderwijs, om bij onaangepast gedrag te zoeken naar deze positieve aanknopingspunten. Dat betekent niet je helemaal laten leiden door wat iemand verkeerd doet, maar vooral ook zoeken naar en aansluiten bij de mogelijkheden die iemand heeft.

Een veer van een vogel als geschenk

De Oost-Europeaan Milan stond bekend als een keiharde man. Bij vluchtpogingen en ontvluchtingen ging hij voorop. Hij had bij de vluchtpoging in februari 1983 een bewaarder gegijzeld en hem een mes op de keel gezet. Hij verklaarde later bij de

politie dat hij de als schild gebruikte bewaarder ook zonder pardon zou hebben gedood als de man tegengewerkt zou hebben (Trouw 22-7-83). Die hardheid straalde hij ook uit.

Hij liep altijd op laarzen met ijzeren beslag en hij had een verwilderde blik in zijn ogen. Zijn levensfilosofie was eenduidig: je moet voor jezelf opkomen, anders ga je kapot in deze wereld.

Milan kreeg nooit bezoek. Hij kwam iedere zondag in de kerk.

Iedere week kwam hij ook op mijn kamer.

Milan vertelde met heimwee over zijn geboorteland. Altijd ging het ook wel even over zijn kanarie, waar hij dol op was. Toen zijn kanarie doodgegaan was, zat hij diep in de put. Omdat hij zelf niet aan een nieuwe kanarie kon komen en hij ook geen bezoek had, bestelde ik er een voor hem.

Ik gaf hem die, uit de kerkkas betaald, voor zijn verjaardag. Het was een topper, een zogenaamde waterslager. 'Die gaat zingen, dominee: zo mooi!' Kort daarna zei hij dat hij een grammofoonplaat nodig had om hem te leren zingen. Kunt u daarvoor zorgen? Ik zei dat dat niet kon, zo kort na z'n verjaardag.

Een paar weken later bij de bingo heb ik de plaat bij de prijzen gedaan. Ik wist zeker dat die linksom of rechtsom bij hem terecht zou komen.

Op mijn verjaardag gaf hij mij een veer van zijn kanarie. Ik vond het ontroerend zoiets persoonlijks van hem te krijgen. Ik heb hem nog!

Milan kon heel goed schilderen. Hij maakte prachtige madonna's in mooie kleuren. Ik heb er een van hem in mijn studeerkamer hangen. Heel bijzonder, die plooiën in de mantel. Om in te schuilen...

Opvallend was dat hij heel betrokken was bij het organiseren van ontmoetingsactiviteiten voor gedetineerden. Zo organiseerden wij op zijn initiatief en met zijn medewerking een culturele bijeenkomst in de sportzaal. Alle nationaliteiten konden er een bijdrage aan leveren. Er was muziek en er was gezorgd voor een uitwisseling van zelfgemaakte gerechten.

Milan was altijd heel ontspannen in het contact met de kerkvrijwilligers van buiten. Je zag zijn hardheid bijna ontdooien.

Toen zijn straf erop zat en hij zou worden uitgeleverd aan België, organiseerde ik een afscheidsbijeenkomst voor hem met de vrijwilligers. Hij was één met hen geworden. Bij het afscheid zag ik voor het eerst tranen in zijn ogen.

3. Staan voor nuances: er is vandaag veel diepgang te vinden

In de derde plaats heeft mij geïnspireerd wat onder gedetineerden leeft aan geloof. Ik denk dat dat ook vaak verborgen ligt onder de oppervlakte van uw doelgroep. Veel jongeren zijn bezig met spiritualiteit en geloof en zingeving. 87% van de gedetineerden zegt behoefte te hebben aan geestelijke verzorging.

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat hun behoefte vooral ligt op het gebied van existentiële levens- en geloofsvragen. Een recent onderzoek heeft aangetoond dat 87% zegt te willen geloven in een persoonlijk God. In de marge van de samenleving heb ik gezien hoe ons christelijk geloof van grote betekenis kan zijn om mensen een nieuwe oriëntatie op zichzelf en op hun leven te geven.

In uw missie staat dat uw onderwijs gegeven wordt vanuit bijbels perspectief. Dat bijbels perspectief biedt een hoogst actuele invalshoek bij het zin en inhoud leren geven aan het leven.

Veel jongeren groeien op vervuld van het materiële, zonder dat ze diepgang meekrijgen in hun opvoeding. De christelijke school kan hen die verdieping geven. Dat kan heel goed met jongeren, zeker als u daarvoor in plaats van veel woorden bijzondere symbolen gebruikt.

4. Justitiepastoraat als herstelgericht pastoraat

Vier.

Blijven staan voor nuances wordt bevorderd als je werkt vanuit een heldere overkoepelende gezamenlijk gedragen visie op de praktijk van het pastoraat. Het gevoel van dweilen met de kraan open kun je te boven komen door je bewust te zijn vanuit welke visie je werkt en vooral ook als je de taak waar je voor staat voluit met elkaar deelt. Gezamenlijk beleefde inspiratie voorkomt dat je leeggezogen raakt. Hoe meer je gezamenlijk werkt aan je missie, hoe effectiever je bent. Je moet daarbij een goede balans zoeken tussen de overkoepelende visie en de concrete praktijk. De visie moet de praktijk ondersteunen.

Voor mij is justitiepastoraat herstelgericht pastoraat. Vanuit de verwerking van wat is gebeurd in een delict, gaan we in het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen daden met mensen op zoek naar een nieuw begin. En we doen dat als navolgers van Jezus Christus. Dat is Hij die heel gaat maken alles wat gebroken is in deze wereld.

5. Werken aan concreet perspectief

In de vijfde plaats heb ik gewerkt aan de ontwikkeling van projecten die gedetineerden een concreet perspectief bieden na de detentie. Dertig jaar geleden begon ik samen met een aantal vrijwilligers in Den Haag met Exodus. Exodus was bedoeld om gedetineerden na de detentie opvang en begeleiding te bieden. Toen ik destijds in de zwaarste gevangenis in Scheveningen werkte, vond ik het verschrikkelijk dat daar de eerste jeugdige gedetineerden die ik Vught had leren kennen, gedetineerd werden.

Ook werd ik als beginnend predikant getroffen door de regelmatige terugkeer van gedetineerden in detentie. Ik zag de betekenis van het justitiepastoraat, maar ik zag ook dat velen na de detentie intensieve zorg en begeleiding nodig hadden. Met de vrijwilligers begonnen we een kleinschalig opvangproject in een grote kelder onder een flatgebouw in Den Haag. Het was twee dagdelen per week geopend. Al snel zagen we dat velen een meer intensieve begeleiding nodig hadden en we begonnen vijf jaar later een huis voor begeleid wonen in Den Haag. We hoopten dat Exodus een steen in de vijver zou zijn. Inmiddels is Exodus uitgegroeid tot een groot landelijk nazorgprogramma met 11 huizen voor begeleid wonen, een totaal aantal bewoners per jaar van 450, 200 beroepskrachten. Er wordt begeleiding gegeven in de huizen en ook zijn er vrijwilligers die gedetineerden in de gevangenis bezoeken en na de detentie begeleiden. Exodus heeft 1700 vrijwilligers.

Op de complexe persoonlijke en maatschappelijke problematiek van de bewoners biedt Exodus een samenhangend programma op alle levensgebieden: wonen, werken, relaties en zingeving. Exodus heeft een strakke structuur. Het niet bieden van structuur is een vorm van verwaarlozing.

In Exodus heb ik geprobeerd om persoonlijke observaties in het justitiepastoraat meer structureel te vertalen in een maatschappelijk verankerd re-integratietraject. Het was een bijzonder hoopvolle ervaring dat zeer veel maatschappelijke organisaties, kerken en leden van kerken, bereid zijn geweest de Exodusprojecten te steunen. Er zit veel draagvlak voor het bieden van perspectief in onze samenleving. Wij moeten ons daarmee in verbinding stellen om dat wat ons in ons concrete werk bezighoudt te laten ondersteunen. Daarom is de christelijke identiteit van uw scholengemeenschap ook van zo wezenlijke betekenis.

Daarin bent u verbonden met een brede achterban, die van zondag tot zondag erin geoefend wordt om in de toekomst te geloven.

Exodus heeft een christelijke identiteit. Iedereen kan er wonen, ongeacht levensovertuiging. Identiteit is voor de organisatie van grote betekenis.

- 1. Het schept een band met de kerken en daarmee een breed draagvlak voor de organisatie.*
- 2. Identiteit houdt onze visie scherp op de doelgroep. Hoe verfromfaaid het leven ook is, ieder mens is een schepsel van God.*
- 3. De identiteit brengt compassie, mededogen in de professionele organisatie. Exodus biedt professionele begeleiding met compassie.*
- 4. De identiteit functioneert als buffer tegen verzakelijking, productdenken en functionaliteit alleen.*

6. Staan voor nuances: een nieuwe levensweg is mogelijk

Zes.

Een paar weken geleden was ik in Exodus aanwezig bij de Battle of the Houses. Dat is een muziekcompetitie tussen de Exodushuizen. 150 bewoners waren aanwezig met een groot aantal muzikanten. Het was in een theater en er was een prachtige sfeer. Een aantal bewoners toonden zich

natuurtalenten op het podium. De muzikanten werden toegejuicht en er was applaus. Ontroerd keek ik ernaar en ik dacht: mooi dat applaus voor mensen die zo weinig applaus in hun leven hebben gehad. Het Exodusprogramma is uitermate succesvol en veel gedetineerden bouwen een nieuw bestaan op zonder recidive. Onze eerste vrouwelijke bewoonster heb ik in mijn boek geïnterviewd. Ze kon zich als vrouw – te midden van veel haren – handhaven, omdat ze bokskampioene was geweest. ‘Van Exodus heb ik meegekregen dat er mensen zijn die je kunt geloven op hun woord’ zegt ze. Ze is nu 10 jaar verder en ze heeft een leuk gezin, een man en twee kinderen.

7. Staan voor nuances. Voorbeeldgedrag in een chaotische wereld

Zeven.

Justitiepredikanten en nazorgbegeleiders werken in een chaotische wereld. Complexe problematiek. Complex gedrag. Een veelheid aan opvattingen. Als begeleider moet je dan volstrekt authentiek zijn, geloofwaardig. Zelf ook laten zien dat je handelt vanuit de doelstellingen van de begeleiding. Dus zelf niet te laat komen als de bewoners daar een gele kaart voor krijgen.

8. Staan voor nuances. Visioen

Acht.

Zonder visioen blijf je niet overeind in de rauwe werkelijkheid. Nogal eens kun je niet staan voor nuances. Dan is de hele wereld grijs geworden. Of je hebt het voorgoed gehad met Martijn of Brigit en hun verwende gedrag. Of je kunt geen korte lonten meer verdragen. Vaak is de praktijk zo anders dan de mooie woorden in de missie en de visie. In de bajes had ik iedere week de zondagse kerkdienst nodig om met elkaar te bidden en te zingen. Soms om bij m'n haren uit het moeras omhoog getrokken te worden, door woorden veel te groot voor mezelf. Maar in ieder geval door Iemand, God, boven ons uit en groter dan wij allemaal tezamen.

De missie en visie van jullie school is geworteld in het bijbels perspectief. De rode draad in de bijbel is de bewogenheid van God met de mensen. Wat dat betekent zien we in de komst van Jezus op aarde. Mooi in zijn levenswijze is dat mensen na een ontmoeting met Hem altijd weer een stapje verder kunnen.

In de gevangenis ben ik dieper gaan geloven. Ik heb Gods liefde gezien voor ons, juist als we het meest kwetsbaar zijn. Die liefde mogen wij doorgeven. En het is voor mij uiteindelijk de sterkste drive om voor nuances te staan, dat we in ieder mens een kind van God kunnen zien.

En zo blijf ik er gepassioneerd aan werken om het beste in mensen naar boven te halen.